

Szovjet és magyar belkereskedelmi tapasztalatcsere

ABC-áruház Moszkvában, Leningrádban

A szovjet belkereskedelmi szakemberek csoportja tiznapos magyarországi tapasztalatcsere — budapesti és vidéki ABC-áruházak, vendéglátóhelyek, valamint Siófok, Tatabánya és Esztergom kereskedelmi hálózatának megtekintése, s a kereskedelem vezetőivel, szakembereivel való tárgyalás — után elutazott hazánkból. A delegációt fogadta Borsos László belkereskedelmi miniszter-helyettes.

A küldöttség vezetője, N. I. Vaszenyin, a szovjet Belkereskedelmi Minisztérium kollégiumának tagja elmondta, hogy Magyarországon különösen az ABC-áruházak, a legújabb vendéglátó létesítmények és a kirakatkultúra nyerte meg tetszésüket. Moszkvában, és Leningrádban magyar szakemberek közreműködésével építettek és nyitnak rövidesen ABC-áruházat. Az itt szerzett ta-

pasztalatok alapján a magyar kereskedelemben alkalmazott ösztönző bérrendszerek bevezetését is tervezik. A két ország kereskedelmének műszaki—gazdasági együttműködését kibővíti a munkaügyi — munkaszervezési kérdések rendszeres, kölcsönös tanulmányozásával. (MTI)

Vándorserleget nyert a kéziszerszámgyár

Jól végezte el termelési feladatait 1967 első felében a Kéziszerszámgyár szegedi gyáregysége. Az ország öt gyáregysége közül a legjobb eredményt érte el; a jubileumi verseny során, az első felében 22 millió 200 ezer forint értékű árut állítottak elő a dolgozók, fél millióval többet az előirányoztnál. Végrehajtották a műszaki fejlesztési terveket,

A MEDOSZ Központi Vezetőségének ülése

Szerdán Hunya István elnöklétével ülést tartott a MEDOSZ Központi Vezetősége. Kovács István főtákar beszámolt a szakszervezeteknek az utóbbi négy év alatt végzett munkájáról, majd megvitatott a következő időszakra kitűzött feladatokat, valamint a Központi Vezetőség határozat-tervezetét, amelyet kiegészítés után a MEDOSZ szeptember 29—30-án megrendezésre kerülő 22. kongresszusa elé terjesztettek.

cökkent az önköltség, s a múlt év hasonló időszakához képest közel a felére mérséklődtek a balesetek is. A jó eredmények alapján a szegedi kéziszerszámgyár elnyerte a legjobb gyáregységnek járó vándorserleget, amelyet tegnap dr. Simon Imre, a Kéziszerszámgyár gazdasági igazgatója adott át Juhász Géznak, a szegedi gyáregység vezetőjének.

A mechanizmus törvényeinek műhelyében

A gazdaságirányítás reformjával kapcsolatos törvények előkészületeiről

A gazdasági mechanizmus 1968. január 1-én életbelépő reformjának előkészítése a lakosság érdeklődésének középpontjában áll. A reform természetesen a gazdasági élet jogi szabályozására is kihat. A jogszabályok előkészületeiről dr. Szép György, az Igazságügyminisztérium törvényelőkészítő főosztályának helyettes vezetője tájékoztatott bennünket.

Jogi és közgazdasági munka

— A mechanizmus-reform megvalósításához szükséges jogszabályelőkészítő munkát végző szakemberek előtt kezdetben az a nehézség állott — mondotta dr. Szép György —, hogy már a közgazdasági elképzelések kimunkálásának viszonylag korai szakaszában hozzá kellett látniok a jogi szabályozásra váró feladatok számbavételéhez, sőt magához a kodifikációs munkához is. Ez nem is lehetett másképpen, hiszen a régi gazdaságirányítási rendszer alapvető intézményeit jogszabályok foglalták magukban, és az új mechanizmus működéséhez ugyan csak sok fontos jogszabály szükséges. Ez azzal jár, hogy a túlhaladottakat hatályon kívül kell helyezni.

— Kiindulásként — a reform közgazdasági alapjait leíró megismerése után — azokat a főbb elveket igyekeztünk megfogalmazni, amelyek a jogi szabályozás egészét új szemlélettel egyesíthetjük irányba terelik. Ilyen elv például az állam gazdaságirányítói, tulajdonosi és közhatalmi feladatkörének elválasztása a jogi szabályozás során; a kockázatvállalás és a jogi felelősség viszonyának tisztázása; a gazdasági kapcsolatokkal összefüggő jogvitás ügyek intézésének egyszerűsítése.

Novemberben: „közhírré tétetik”

— Ezután a jogrendszernek a gazdasági élettel összefüggő valamennyi területén gyors ütemben megindult a tételes jogszabályelőkészítő munka, amely éppen ezekben a hetekben folyik a legnagyobb intenzitással. A reformmal összefüggő jogszabályok időben történő megjelenését ezért tartjuk különösen fon-

tosnak, mert — érthetően — az a célunk, hogy a január 1-én életbelépő új irányítási rendszer fő vonásait, a gazdaságkodás feltételeit a vállalatok ne csupán közvetlenül a reform életbelépése előtt ismerjék meg, hanem lehetőleg egy-két hónappal korábban.

— Az illetékesek ezért a reformmal összefüggő jogszabályok többségének tervezetét már szeptemberben el akarják készíteni, s rövidesen a kormány elé terjesztik. Ilyenek például a Munka Törvénykönyve, a termelőszövetkezeti törvény, a beruházási jogszabályok, az árszabályozás rendszere, a vámtarifák, az állami vállalatok vállalkozási és bizományi szerződéseinek és az újítási rendelet. A törvényi szabályozást kívánó témákat az országgyűlési állandó bizottságok felülvizsgálata után októberben az országgyűlés plénuma tárgyalja meg; így biztosítható, hogy a gazdasági reform jogi szabályainak zöme már novemberben megjelenjen.

Mint dolgozók és mint fogyasztók

— A jogi szabályozás egy része az állampolgárokat mint dolgozókat érinti, érdekl. A munkaviszony, a termelőszövetkezeti tagsági viszony új szabályozása közvetlenül milliókat érint. Ezeknek lényeges rendelkezései a nyilvános viták, sajtócikek útján már viszonylag széles körben ismeretessé váltak. Fontos vonásukként emelném ki, hogy az illetékes állami szervek jogalkotása után az érdekelteket kollektívák (vállalatok, termelőszövetkezetek) maguk fogják kialakítani — kollektív szerződés, alapszabály, különféle szabályzatok formájában — e jogszabályok által szándékosan nem érintett viszonyokat.

— Ennek a módszernek több előnye is van. Egyrészt a központi szabályozás eleve nem tudja figyelembe venni az egyedi, a helyi sajátosságokat; a vállalatok, a szövetkezetek közössége viszont igen alkalmas erre. De arról sem szabad megfeledkezni, hogy a munkaviszony részletek, kérdéseinek, az adott gazdasági egység működési szabályainak kidolgozásában

való részvétel nagyban fokozza az érdekeltek aktivitását, amire a mechanizmus-reform — mint ismeretes — különleges súlyt helyez.

— A jogszabályok másik csoportja az állampolgárokat mint fogyasztókat érdekli, védi. A mechanizmus-reform előkészítése során néhány helyen felmerült az aggály: a nagyobb vállalati önállóság, a vállalat tevékenységének értékelésénél a nyereség központba állítása nem jár-e esetleg majd azzal, hogy ezt a nyereséget meg nem engedett eszközökkel, helyi-közzel a vásárlók megkárosítása útján is növelni próbálják majd. Ha ezzel tömeges mértékben nem is kell számolnunk, a jogi szabályozás felkészül az esetleges visszaélések megakadályozására, erőteljes visszaszorításra.

— Ezért a most előkészületben levő tervezetek külön csoportja foglalkozik a fogyasztók érdekeinek védelmével.

Ujlaki László

Épül a „tanuló-reaktor”

A Dél-Magyarország jelentette, hogy hazánkban is épül nagyteljesítményű atomerőmű. Ennek eredményes működését jól képzett szakemberekre kell bízni. Szükség van tehát az atomszakmához értő elméleti és kísérleti fizikusokra, tervező és üzemvezető mérnökökre, technológusokra. Indokolt éppen ezért, hogy egyetemünk az elméleti képzés mellett, korszerű gyakorlati oktatást is nyújtsonak. A felsőoktatás ehhez ma már nem nélkülözheti az „oktató-reaktort”.

Az egyetemeken 6—8 évvel ezelőtt elkezdődött az elméleti és gyakorlati atomtechnikai oktatás, de az izotóplaboratóriumokon kívül más oktató létesítményekkel az egyetemnek mindeddig nem rendelkeznek. — Ezen a hiányszorosságon segít a Budapesti Műszaki Egyetem területén már épülő reaktor — mondták az egyetem atomfizikai tanszékén.

Maga a reaktor épülete a Műszaki Egyetem területén kapott helyet —, így a reaktor az oktatást végző tanzsékek közelében van. A reaktor és a hozzákapcsolódó

Nemzeti önismeret és nemzeti ábránd

Azról minden ember meg van győződve, hogy az életben szükség van az önismeretre. Amikor az egyes embernél eléggé nyilvánvaló, nem ilyen magától értetődő egész nemzetek esetében. A nemzetek nagy tarkasága és nemzetközi egyöntetisége mellett több oldalról is felmerülhet a kétség: szabad-e egyáltalán az önmegismerést, az egyes ember lelki életének ezt a fontos jelenségét, a legnagyobb mai társadalmi közösségek, a nemzetek is számolni kérik?

A kérdés annál jogosabb, mert az emberi történelem első nemzetrajzai, elragadtatott önarcképei és szatirikus ellenportréi a nemzeteket az egyes ember tulajdonságaival ruházták fel, magasztalták és gyalázták. Így olvashatunk hős és gyáva népekről, serény és lusta nemzetekről, nyílt szívű és álnok náciokról, jóllehet, hogy az ilyen sommás jellemzések tulajdonképpen az egyének értékelésére se alkalmasak.

A nemzeti önismeret helyettesítő jellemképfestés talán a leggyanúsabb, legrosszabb hírdő művel a politikai gondolkodás történetében. Az ártatlan romantikusoktól a sötét lelki fasizmusig húzódik azok sora, akik egész külpolitikai rendszereket építettek valamely gyökerében hibás nemzeti „jellemtanra”.

Am éppen ez bizonyítja — ha a fonákjáról is —, hogy milyen fontos helyet foglal el a modern politikában az az ítélet, amelyet a nemzetek alkotnak önmagukról.

Mert az önismeret a nemzetek elemi szükséglete. Minden emberi társadalom alapvetően tükrözi az egyetemes történelmi fejlődés törvényszerűségeit, valamint a fejlődés helyi, egyedi sajátosságait. Ezek a tényezők tudományos módon megismerhetők, tanulmányozhatók. Csak hogy az ilyen vizsgálatnál szükséges, hogy hátat fordítsunk a régi, kezdetleges módszereknek. A nemzetek cselekvését nem az egyes ember hajlama, hanem a társadalmi közösségek általános és sajátos szabályai határozzák meg. A modern nemzeti önismeret tehát a nemzeti társadalmak gazdasági alapjait, társadalmi struktúrája alakulását, politikai és jogi hagyományait, s persze a rendkívül fontos tömegpszichológiai jelenségeket igyekszik

pontosan megállapítani, hogy így minél gyorsabbá tegye a nemzeti közösségek továbbfejlődését.

A nagy nemzetek, még a történelem által leginkább elkenyvezettebbek sem lehetnek meg alapos nemzeti önvizsgálat nélkül. Az angol gyarmatbirodalom, vagy Németország újkori történelmének megrázkódtatásai nemzedékek számára tették korparancsá az alaposabb nemzeti önismeret kimunkálását. S napjainkban a vietnami háborúba, faji torzskodásokba bonyolódott Egyesült Államok legjobb elméi körében is érik az elhatározás: újrafogalmazni az amerikaiak eddigi öntételeit.

A kis nemzetek, s köztük is különösen a mostohább sorsúak számára gyakran szinte létkérdés a nemzet tudatának, magabecsülésének alakulása. Ha például Kelet-Európa sokat sanyargatott népeire tekintünk, rögtön szembetűnik, hogy a szintelen készenléti állapot, az örökös résenállás a szellemi önbecsölést mindennapos gyakorlattá tette. A nemzeti büszkeség megalapozása és ébresztése elengedhetetlen volt a nemzeti felszabadító küzdelmekhez.

Azáltal, hogy Kelet-Európa népei — köztük a magyar nemzet is — a nyugatiaknál sokkal erőteljesebben voltak kénytelenek önmagukra figyelni, politikai kultúrájuk részben izmosodott, részben torzult. A polgári nemzeteszmé, amely itt később kezdett kifejlődni, hétmértőldes léptekkel hozta be lemaradását. Ugyanakkor a nemzeti öntudat kirívó túlzásokat is mutatott, buján kezdett tenyészni a nemzeti önzés, tragikomikus formában jelentkezett a kisállami ágaskodás, a gazdasági-társadalmi realitások önfaltó leplezése. A nemzeti egység ürügyén gyakran kapott bocsánatot az ódság. A nemzet misztikus történelmi elhivatottságába vetett balhit, a politikai messianizmus, az arisztokratikus kiváltságosság érzése, a történelmi szerepjátszás és pózolás jobban kisarjadhatott ezen a talajon. Sokan hittek, az a tény, hogy beleszülettek egy nemzetbe, azt jelent: marsallbottal jöttek a világra. S nem kevesebben voltak, akik nemzetük köteleit megváltoztathatatlan sorsragdíja jelének fogták fel. Végeredményképpen a kelet-európai népekben különösen megerősödött valamiféle kollektív elidegenedés, a más nemzetekkel szemben táplált mélységes bizalmatlanság.

Mindez a magyar történelemre is érvényes. A magyar önismeret is ilyen élesen kétarcú formában öröklöttük a múlttól. Komoly reális elemek, időálló tapasztalatok fonódtak össze a nemzet tudatában képtelen, sőt káros ábrándokkal.

Az elmúlt két évtizedben szellemi életünkben óriási munka folyt annak érdekében, hogy a magyar nép történelemlátásában megerősítsük azt, ami jó, és kigyomláljuk a rosszat. Közvetlenül a másodikkal világháború katasztrófája után jóval kevesebbet láttunk meg népünk demokratikus, nemzeti teljesítményéből, mint amit a magyar történelem felmutatott. Nemzeti felszabadító mozgalmaink nem egy ellentmondásos életű figuráját (főleg huszadik századbeli) a dogmatikus műtszemlélet mostohán ítélte meg. Ezzel egy időben az is előfordult, hogy a német fasizmus és rebszizmus elleni jogos harcban úgy támaszkodtunk a korábbi polgári függetlenségi moz-

galmak történelmi eredményeire, hogy közben engedményeket tettünk a magyar nacionalizmusnak. Ahogy akkor, jelenünkre inkább a teljes magyar autarchia, a magyar önellátás szempontjából néztünk, úgy a történelmi fejlődés megítélésében sem szakítottunk teljesen, következetesen a kuruckodó provincializmussal. Azonnal nyilvánvalóvá válik ez a tény, ha arra gondolunk, hogy éveken keresztül milyen egyoldalúan tüntette fel történetírásunk és sajtónk például Ausztria és a nyugati szomszédok szerepét népünk sorsának alakulásában. A hiba az volt, hogy csak a függés, csak a külföldi kihasználás mozzanatát hangsúlyoztuk.

E hibák ugyan jelentősen gyengítették a helyes magyar önismeretért vívott harc hatásfokát, de nem tették azt teljesen eredménytelené. Sőt, népünk öntudata ebben az első szakaszban is pozitív átalakuláson ment keresztül.

Az utolsó évtizedben történelmi vonatkozásban is előnyösen tovább fejlődött önismeretünk. A szűkkeblű értékelési módszerrel szaktitva történettudományunk a bonyolultabb sorsú hősök iránt is megértést tanúsított (például Deák Ferenc, Jászi Oszkár, Károlyi Mihály, a nyugati kulturális és technikai vívmányok, a nyugati demokratikus és munkásmozgalmak hazai hatása pedig tárgyalgatosabb megvilágításban szerepel).

Annak, hogy az ábrándkergetés most is előfordul, hogy napjainkban is találkozhattunk még a régi magyar sovinizmus egy-egy vasos megnyilatkozásával, számos oka van. Hivatkoztunk a régi politikai nevelés utóhatására, a polgári nézetek beívódottságára, a szocializmussal ellenséges elemek külső és belső ideológiai aknamunkájára. De azt sem felejtjük el, hogy a helyesebb önismeret térhódításának lassúsága helyenként még mindig meglevő, vagy az eszmélet-politikai munka újabbán keletkezett fogyatékoságaival függ össze.

Ezek közül megítélésünk szerint különös figyelmet érdemel az a frissebb keleti irányzat, amely a magyar provincializmus elleni harcra hivatkozva túllő a célon, s megszüpi az osztrák uralkodó osztályok hazánkkal szemben folytatott egykori politikáját, kisebbségi a magyar függetlenségi mozgalom érdemeit.

Gyakran vált ki bizonyos nyugtalanságot a nacionalizmus elleni harcnak az a kevésbé szerencsés módja, amely nem a szembenálló nacionalizmusok kölcsönösségét, hanem csak a magyar nacionalizmust bírálja, ami által az a benyomás keletkezhet, hogy a sovinizmus csak nálunk jelent problémát. A történészekhez például többen fordultak az a kérdéssel, hogy vajon a Hideg napok című film realitás bírálja-e a Horthy-Magyarország politikáját? A válasz csak az lehet, hogy a filmben ábrázolt újdéki vérengzés kétségbevonhatatlan történelmi tény.

Mindenesetre a Hideg napok című film fogadtatása, amely nem volt mentes a nacionalizmus vakságát jellemző állásfoglalásoktól sem, mutatja, hogy van még bőven feladatunk a realitás magyar önismeret kimunkálása és a nacionalizmus elleni harc tökéletesítése terén. Más népekkel együtt a magyar nemzetnek is van sok „felejtendő és tanulnivalója”.

DOLMANYOS ISTVÁN